

Kosmosfilm s. r. o. (/1941/ 1943–1955)

Společnost Kosmosfilm s. r. o. prošla složitým vývojem, na jejímž počátku bylo založení společnosti Degl a spol. Na ustavující valné hromadě, konané dne 29. 11. 1927, vznikla společenská smlouva společnosti Degl a spol., jejímiž společníky se stali firma Bratři Deglové, filmová společnost s. r. o.¹⁾, Vladimír Stránský a Miroslav Cikán. Dne 1. 6. 1928 byla společnost po drobných úpravách společenské smlouvy zapsána do obchodního rejstříku při Krajském soudě obchodním v Praze (dále jen KSO).²⁾

Již v následujícím roce došlo ve společnosti k velkým změnám. Všichni společníci postoupili dne 31. 10. 1929 své závodní podíly JUDr. Vladimíru Fleischmannovi, advokátovi a předsedovi Svazu sokolských a jiných biografů s. r. o. Společnost Degl a spol. de facto od této chvíle vlastnil Svaz sokolských a jiných biografů (dále jen Svaz), vedení společnosti se ujal osobně V. Fleischmann.³⁾ Společnost distribuovala převážně filmy vyrobené společností Bratři Deglové s. r. o. Šlo o tituly DCERY EVINY (1928), DŮM ZTRACENÉHO ŠTĚSTÍ (1927), HRÍCH (1928), PÁTER VOJTĚCH (1928), PODSKALÁK (1928), PRAŽSKÉ ŠVADLENKY (1929), PRAŽSKÝ MONTE CHRISTO (1929), VENDELÍNŮV OČISTEC A RÁJ (1930), ZTRACENÁ ZÁVĚŤ (1929) a ŽIVOTEM JE VEDLA LÁSKA (1928). Dále společnost distribuovala filmy PANÍ KATYNKA Z VAJEČNÉHO TRHU (1927) a PRADLENKA JEHO JASNOTI (1930). Sama společnost žádný film nevyrobila.⁴⁾

Od poloviny třicátých let 20. století společnost neprovozovala svou činnost a roku 1939 změnila na žádost KSO název na Vesmírfilm s. r. o.⁵⁾ V letech 1940–1943 stále nevykazovala žádnou činnost, avšak plánovala reorganizaci.⁶⁾ Na valné hromadě, konané dne 28. 10. 1941, byl z funkce jednatele odvolán JUDr. Fleischmann a místo něj zvolen jednatelem Josef Kapr, soudní revizor a likvidátor Svazu.⁷⁾ Podle nařízení KSO byl německý název společnosti dne 1. 4. 1942 změněn na Kosmosfilm, Gesellschaft m.b.H.⁸⁾

V roce 1943 začala nová a nejznámější éra společnosti Kosmosfilm s. r. o. Úřad říšského protektora naléhal na Českomoravské filmové ústředí (dále jen ČMFÚ), aby vzhledem k rostoucí potřebě pracovních sil pro válečné účely zrušilo přebytečné filmové půjčovny. Vedení ČMFÚ našlo řešení, jak filmové půjčovny zrušit a zároveň jejich zaměstnance zachránit od zaměstnání ve váleč-

1) V Národním filmovém archivu (dále jen NFA) je uložen zpracovaný fond společnosti Bratři Deglové s. r. o.

2) Státní oblastní archiv Praha (dále jen SOA Praha), f. Krajský soud obchodní (dále jen f. KSO), spis sign. C XVI-235, fol. 47.

3) SOA Praha, f. KSO, spis sign. C XVI-235, fol. 110–111.

4) Podrobné filmografické informace viz *Český hraný film I. 1898–1930*. Praha: NFA 1995, s. 48, 60, 73, 141–142, 145, 152, 158, 162, 165, 219, 241–244.

5) SOA Praha, f. KSO, spis sign. C XVI-235, fol. 103, 147–150, 168.

6) Tamtéž, fol. 173–174; NFA, f. Kosmosfilm s. r. o., k. 1, inv. č. 1, fol. 4.

7) SOA Praha, f. KSO, spis sign. C XVI-235, fol. 182, nefoliováno.

8) Tamtéž, fol. 182, nefoliováno.

né výrobě. Zrušené společnosti měly být sjednoceny ve společnosti jediné – Kosmosfilm s. r. o.⁹⁾ Dne 16. 4. 1943 se konala mimořádná valná hromada majitelů a zástupců 19 filmových společností, které měly být sloučeny ve společnosti Kosmosfilm s. r. o. Šlo o firmy Bohemiafilm, Brom-film, Efko-film, Evropa-film, Excelsiorfilm, Globus-film, Kosar-film, M. Kramešová, Lepka-film, Lloydfilm, Marsfilm, Merkurfilm, PDC-film, Projektorfilm, Socháňová-film, Svojan-film, Terrafilm, Viktoriafilm a Zdar-film. Tyto společnosti ukončily svou činnost ke dni 2. 5. 1943. ČMFÚ rozdělilo kmenový kapitál společnosti Vesmírfilm s. r. o. (250 000 Kč) mezi výše jmenované filmové společnosti tím způsobem, že si každá společnost zakoupila kmenový vklad odpovídající výnosnosti její předchozí obchodní činnosti. ČMFÚ se stalo také jedním ze společníků. Kmenový kapitál společnosti byl navýšen na 750 000 Kč a český název společnosti byl změněn na Kosmosfilm s. r. o.¹⁰⁾ Za jednatele byli valnou hromadou zvoleni Franzi Hanisch, Josef Jonáš a František Ivan Kubišta; ČMFÚ určilo za jednatele dosavadního jednatele Josefa Kapra. Dozorčí rada byla složena z majitelů výše jmenovaných společností a obchodním ředitelem byl zvolen Josef Hlinomaz.¹¹⁾ Dne 25. 8. 1943 byly změny ve společenské smlouvě zapsány v obchodním rejstříku; předmětem podnikání byl stále obchod s filmy a půjčování filmů.¹²⁾

Reorganizovaná společnost Kosmosfilm odkoupila od začleněných společností monopolní práva na exploataci jejich filmů a nadále s nimi obchodovala.¹³⁾ Výjimku tvořily italské filmy společnosti DIFU, distribuované společností Excelsiorfilm, a švédské filmy, distribuované společností Marsfilm.¹⁴⁾ Kosmosfilm také od začleněných společností převzal většinu zaměstnanců.¹⁵⁾

Výměrem německého státního ministra pro Čechy a Moravu ze dne 14. 6. 1944 byla společnost Kosmosfilm nařízena likvidace, likvidátorkou byla zvolena Josefina Binder.¹⁶⁾ Likvidace ovšem nebyla dokončena a obchodování s filmy nebylo přerušeno ani po druhém příkazu k likvidaci v dubnu 1945.¹⁷⁾

Dne 7. 6. 1948 byl na IV. řádné valné hromadě společnosti odsouhlasen návrh, aby společnost konečně vstoupila v likvidaci. Za likvidátory byli zvoleni Josef Jonáš a Antonín Rajman (vrchní tajemník Ministerstva informací a osvěty).¹⁸⁾

Dne 5. 1. 1950 byla rozhodnutím Ministerstva informací a osvěty na společnost uvalena národní správa a národním správcem byl ustanoven Karel Myška.¹⁹⁾ Dne 28. 6. 1950 ve funkci národního správce vystřídal Karla Myšku JUDr. Václav Šefrna.²⁰⁾ Ještě počátkem roku 1952 nebyla likvidace společnosti dokončena.²¹⁾

9) Zdeněk Štábl a, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 4. Praha: Československý filmový ústav 1990, s. 106.

10) NFA, f. Kosmosfilm s. r. o., k. 1, inv. č. 3, fol. 1–26; k. 1, inv. č. 11, fol. 1.

11) SOA Praha, f. KSO, spis sign. C XVI-235, fol. 198–200, nefoliováno; NFA, f. Kosmosfilm s. r. o., k. 1, inv. č. 12, fol. 1–2; Z. Štábl a, c. d., s. 373.

12) NFA, f. Kosmosfilm s. r. o., k. 1, inv. č. 10, fol. 3.

13) Tamtéž, k. 1, inv. č. 38, fol. 1; k. 1, inv. č. 42, 43.

14) Z. Štábl a, c. d., s. 107, 373; NFA, f. Kosmosfilm s. r. o., k. 1, inv. č. 19, fol. 6; k. 1, inv. č. 25, fol. 6.

15) NFA, f. Kosmosfilm s. r. o., k. 1, inv. č. 36, fol. 1–9.

16) NFA, f. Kosmosfilm s. r. o., k. 1, inv. č. 37, fol. 3–13.

17) Tamtéž, k. 2, inv. č. 46, fol. 10–11.

18) Tamtéž, k. 2, inv. č. 46, fol. 26–34; k. 3, inv. č. 63, fol. 1.

19) Tamtéž, k. 2, inv. č. 47, fol. 8–10; k. 2, inv. č. 48, fol. 179–180.

20) Tamtéž, k. 2, inv. č. 47, fol. 11, 13–15.

21) Tamtéž, k. 2, inv. č. 47, fol. 6.

Ve fondu společnosti Kosmosfilm s. r. o. (3 kartony, 4 úřední knihy) se dochovaly písemnosti zachycující reorganizaci společnosti v roce 1943 (mj. listinná osvědčení zápisů z valných hromad, znění a změny společenské smlouvy a výpisy z obchodního rejstříku), písemnosti z procesu začleňování filmových společností do Kosmosfilmu s. r. o., písemnosti z oblasti hospodářské a finanční (doklady o koupi exploatačních práv na filmy od začleněných společností, objednávky a účty za filmy zapůjčené kinům) a písemnosti z období likvidace společnosti (mj. inventáře majetku společnosti a korespondence). Písemnosti vzniklé před rokem 1943 se bohužel, až na drobné výjimky, nedochovaly.

Fond společnosti Kosmosfilm s. r. o. by badatele mohl seznámit s fenoménem rušení půjčoven filmů v období Protektorátu Čechy a Morava a snahou zachránit alespoň některé z nich.

M a r c e l a K a l a š o v á